

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: **«ОБҐРУНТУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ**
ГАЛУЗІ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)»

Виконавець:

студентка 65 групи ФЕУП

Мельниченко Анастасія Геннадіївна

_____

(підпис)

Науковий керівник:

д.е.н., професор

Балджи Марина Дмитрівна

_____

(підпис)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Туризм став невід'ємною галуззю кожної країни світу, тому що він є одним з найбільш динамічних і прибуткових серед усіх галузей світової економіки, сприяє зміцненню і поширенню економічних, соціальних і культурних зв'язків. Одеська область, яка розташована на перехресті транспортних шляхів, і має для поступального розвитку своєї рекреаційної сфери сприятливі природно-кліматичні умови, значний історико-культурний потенціал, необхідні людські та матеріальні ресурси, значно відстає від більшості європейських країн за рівнем розвитку рекреаційно-туристичних послуг. Причинами такого становища є складна соціально-економічна ситуація в державі, неврегульованість механізмів стимулювання туристичної індустрії, відсутність ефективної стратегії розвитку цієї галузі. Все це потребує винайдення нових шляхів для розвитку туристичної галузі в Одеському регіоні.

Мета дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні і розробці практичних рекомендацій щодо перспектив розвитку туристичної галузі в Одеському регіоні.

Завдання дослідження:

- дослідити роль туризму та туристичної галузі;
- провести ґрунтовний аналіз нормативно-правової бази туристичної галузі України;
- провести аналіз розвитку туристичної галузі за кордоном;
- охарактеризувати туристичну галузь в Одеському регіоні;
- проаналізувати туристичні підгалузі регіону;
- застосувати методи оцінки розвитку туристичної галузі на території Одеського регіону;
- обґрунтувати перспективи розвитку туристичної галузі в Одеському регіоні;
- розрахувати ефективність після запропонованих заходів та зробити прогноз розвитку туристичної галузі в Одеському регіоні.

Об'єкт дослідження – туристична галузь Одеського регіону.

Предмет дослідження – розвиток туристичної галузі Одеського регіону.

Методи дослідження: системно-аналітичний метод дозволив здійснити теоретичне узагальнення наукових концепцій, розробок, пропозицій провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених проблемам туристичної галузі; методи логічного узагальнення забезпечили послідовність проведення наукового дослідження; методи статистичного аналізу – для дослідження динаміки, структури і ефективності функціонування суб'єктів туристичної діяльності; проблемно-орієнтовний метод – для наукового обґрунтування напрямів вирішення проблем розвитку туристичної галузі. Застосовувались також методи комплексного системного аналізу економічних та управлінських явищ і процесів.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації та монографічні видання українських і зарубіжних учених, нормативно-законодавчі акти України

й інших країн, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, агентств, дані звітності підприємств, організацій і установ та ін.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (82 найменування) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 87 сторінок. Основний зміст викладено на 73 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 13 рисунків.

Публікації результатів дослідження. За результатами проведених досліджень опублікована стаття: Аналіз стану та перспектив розвитку Одеського туристичного регіону // Науковий збірник ФЕУП ОНЕУ, Одеса, 2019 рік.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретико-методологічні аспекти розвитку туристичної галузі»** розглянуто сутність туризму, туристичної галузі та її складових; досліджено законодавче та правове забезпечення туристичної діяльності в Україні; вивчено досвід розвитку туристичної галузі за кордоном.

У другому розділі **«Аналіз стану та перспектив розвитку туристичної галузі в Одеському регіоні»** проаналізовано розвиток туристичних підгалузей регіону, розглянуті методи оцінки розвитку туристичної галузі.

У третьому розділі **«Шляхи покращення розвитку туристичної галузі в Одеському регіоні»** розроблено пропозиції щодо розвитку туристичної галузі, впровадження інклюзивного туризму в Одеському регіоні; проведено розрахунок показників ефективності введення інклюзивного туризму до туристичної галузі регіону; здійснена оцінка та прогноз розвитку туристичної галузі на прикладі інклюзивного туризму в регіоні.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки:

1. В результаті дослідження ролі та сутності туризму, значення туристичної галузі доведено, що виявом ефективності державної туристичної політики є прибутковість індустрії туризму та її внесок у національну економіку. Обґрунтовано, що туризм – це найдинамічніша сфера людської діяльності, чинник економічного та культурного розвитку, захисту навколишнього середовища та історико-культурної спадщини, міжнародного взаєморозуміння, миру, дотримання прав людини та основних свобод без різниць у расі, статі, мові та релігії. Туризм є однією з провідних галузей світу й постійно розвивається. Розглянуто складові туризму, що включають: сферу розміщення, харчування, розваг і послуг, перевезення та сектор лікування і оздоровлення.

2. На основі дослідження законодавчого та правового забезпечення туристичної діяльності в Україні доведено наявність відповідних документів для розвитку цієї галузі, при чому варто підкреслити, що держава проголошує туризм одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури і створює сприятливі умови для туристичної діяльності.

3. В результаті вивчення досвіду розвитку туристичної галузі за кордоном зазначено, що в розвинутих країнах розвиток туризму позитивно впливає на економічний і соціальний стан країн в цілому, стимулює ряд важливих галузей економіки, сприяє зміцненню позитивного іміджу держав. Дослідження досвіду європейських країн дозволяє зазначити про вагому роль туризму в загальному розвитку економіки.

4. Аналіз стану та перспектив розвитку туристичної галузі в Одеському регіоні свідчить, що туристично-рекреаційний потенціал Одещини здатний забезпечити виконання декількох функцій, які можуть стати основою для розвитку різних видів туризму. Різноманіття туристичних ресурсів Одеського регіону привертає широку цільову аудиторію – від молоді до літніх людей. Найбільш поширеними видами туризму на Одещині є пляжний, лікувально-оздоровчий, активний, культурно-пізнавальний та винно-гастрономічний. Також на стадії розвитку знаходяться такі види відпочинку, як екологічний та етнографічний. Зробивши аналіз туристичних підгалузей Одеського регіону, можна зробити висновок, що регіон досить непогано розвинутий та є низка проблем, що потребують втручання.

5. В основу оцінки розвитку туристичної галузі покладено використання SWOT-аналізу, що дозволяє отримати достовірні данні про можливості розвитку туризму та загрози його просування на регіональному і міжнародному ринку послуг.

6. Необхідною умовою створення високорентабельних турпродуктів та їхнього ефективного просування є сегментація споживчого ринку і позиціонування окремих видів туризму та турпродуктів відповідно до особливостей виділюваних ринкових ніш. На основі оцінки життєвого циклу різних видів туризму в Одеській області проведено їхнє позиціонування з використанням матриці BCG (ріст ринку – частка ринку). У результаті всі види туризму оцінені з погляду перспективності їхнього розвитку на території регіону.

7. Досліджено врахування суттєвої міжрегіональної диференціації розвитку туризму як в Україні в цілому, так і в Одеській області зокрема. Результати розрахунків вказали на значний рівень міжрегіональної диференціації розвитку туризму в Україні за ключовими індикаторами в 2017 році та відповідно занижені показники для Одеської області.

8. Розроблені пропозиції щодо розвитку туристичної галузі, впровадження інклюзивного туризму в Одеському регіоні, що орієнтовані на туризм для людей з інвалідністю, що є порівняно новим та соціально значимим напрямком туристичної діяльності і отримав назву «інклюзивний». Інклюзивний туризм для осіб з інвалідністю – це сучасний вид туризму, який дозволяє включити в туристичну діяльність будь-яку людину, незалежно від її фізичних можливостей, з урахуванням особливостей її фізично-психологічного стану і розглядається він, насамперед, як потужний засіб активної реабілітації.

Обґрунтовано, що більшість людей з інвалідністю в Україні не має значних статків та не в змозі відпочивати за кордоном, не тільки внаслідок особливих потреб, а й з огляду на відсутність фінансової спроможності. Гарним виходом для

означеної категорії людей може стати внутрішній туризм, а саме «тури вихідного дня», які розроблено для Одеської області. Доведено реабілітаційне значення туризму для людей з інвалідністю.

9. Визначені можливості застосування вітчизняного електротранспорту для відповідної категорії туристів. Розраховані прогнозовані доходи від інклюзивних турів із застосуванням електротранспорту. Дані розрахунків свідчать, що дисконтований період окупності складе 44 місяці, при індексі прибутковості 1,24 за 5 років. Чистий приведений дохід складе 246,2 тис. грн.. При ставці дисконтування 25 % внутрішня норма рентабельності складе 39,18 %, що свідчить про високу надійність проекту. Означена схема є комерційно ефективною для всіх її учасників.

10. За умови реалізації заходів щодо підвищення рівня інклюзивності в туристичній галузі Одещини можна сподіватися на залучення додаткових 7% туристів з інвалідністю, про що свідчать результати складеного прогнозу до 2020 року.

АНОТАЦІЯ

Мельниченко А.Г. «Обґрунтування перспектив розвитку туристичної галузі (на прикладі Одеської області)».

У роботі розглядаються теоретико-методологічні аспекти розвитку туристичної галузі, використано графічний матеріал для аналізу стану туристичної галузі в Одеському регіоні, здійснено аналіз кожної підгалузі та виявлено сильні та слабкі сторони, запропоновані шляхи покращення розвитку туристичної галузі. Використовуючи економічні показники розраховано ефективність та здійснено прогноз запропонованих методів розвитку туристичної галузі в Одеському регіоні.

Ключові слова: туристична галузь, Одеський регіон, складові туризму, SWOT-аналіз туристичної галузі, матриця BCG, міжрегіональна диференціація розвитку туризму, інклюзивний туризм, ефективність, прогноз.

ANNOTATION

Melnichenko A. «Substantiation of perspectives of tourism industry development (on the example of Odesa region)».

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty «076 Entrepreneurship, trade and exchange activities » under the master's program «Economics, business planning and management». – Odessa National Economic University. – Odessa, 2019.

Diploma thesis deals with theoretical and methodological aspects of tourism industry development, uses graphic material to analyze the state of the tourism industry in the Odessa region, analyzes each sub-sector and identifies strengths and weaknesses, and suggests ways to improve tourism industry development. Using the economic indicators, the efficiency is calculated and forecast of the proposed methods of development of the tourism industry in the Odessa region.

Keywords: tourism industry, Odessa region, components of tourism, SWOT-analysis of tourism industry, BCG matrix, inter-regional differentiation of tourism development, inclusive tourism, efficiency, forecast.